

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.**
Jilská 1, Praha 1
Tel./fax: 286 840 129
E-mail: martin.durdovic@soc.cas.cz

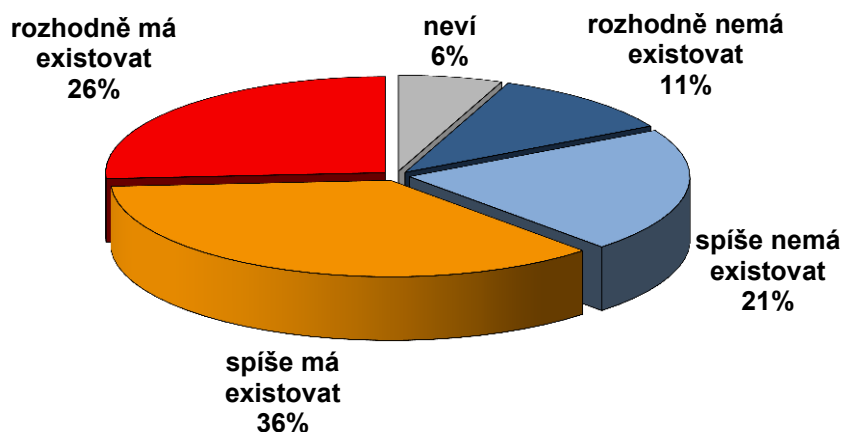
Postoje občanů k trestu smrti – květen 2013

Technické parametry

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v13-05</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>6. 5. – 13. 5. 2013</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1062</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>OB. 3, OB. 40</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>30. května 2013</i>
<i>Zpracoval:</i>	<i>Martin Durdovič</i>

Centrum pro výzkum veřejného mínění zkoumalo v květnovém šetření postoje českých občanů k trestu smrti. Položené otázky se týkaly jednak obecného názoru na to, zda by trest smrti v České republice měl existovat, nebo ne, jednak zjišťovaly, nakolik lidé souhlasí, nebo nesouhlasí, s různými konkrétními výroky o trestu smrti.

Jak ukazuje graf 1, většina populace lidí starších 15 let se domnívá, že trest smrti by v ČR měl existovat (62 % - součet odpovědí „rozhodně má existovat“ a „spíše má existovat“). Přibližně třetina veřejnosti naopak soudí, že trest smrti by v českém právním řádu být zakotven neměl (32 % - součet odpovědí „spíše nemá existovat“ a „rozhodně nemá existovat“). Odpověď „neví“ zvolilo 6 % dotázaných.

Graf 1: Trest smrti v ČR¹

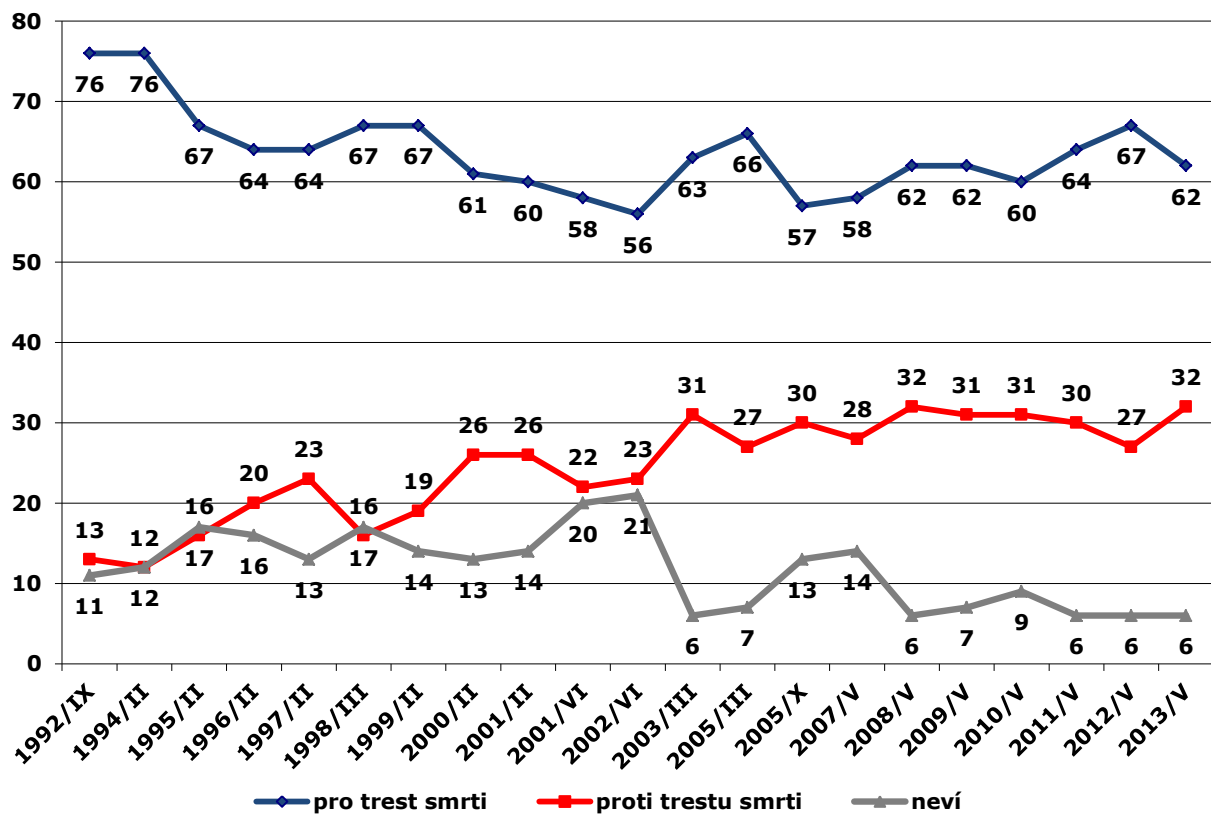
Podrobnější analýza odhalila některé rozdíly v rozložení odpovědí vzhledem k sociodemografickým charakteristikám populace. O tom, že trest smrti „má rozhodně existovat“, jsou statisticky významně častěji přesvědčeni lidé s orientací na levý kraj politického spektra, zejména voliči KSČM. Stejný názor je obecně silněji zastoupen také u většinové české populace, která se deklaruje jako „nevěřící“. Lidé s vysokoškolským vzděláním se naopak častěji domnívají, že trest smrti „spíše nemá existovat“. Jednoznačně proti trestu smrti (tj. odpověď „rozhodně nemá existovat“) se častěji staví lidé se středopravou politickou orientací a lidé věřící, kteří se hlásí k Římskokatolické církvi.

Graf 2 prezentuje názor na existenci trestu smrti z hlediska vývoje v čase. Je z něj zřejmé, že procentuálně největší – tříčtvrtinový – podíl veřejnosti se pro trest smrti vyjádřil v letech 1992 a 1994. V průběhu devadesátých let podíl souhlasných názorů na trest smrti klesal a svého dosavadního minima dosáhl v roce 2002, kdy s trestem smrti vyjádřilo souhlas 56 % oslovených lidí. Kromě loňského roku, kdy došlo k určitému vychýlení ve prospěch podpory trestu smrti (67 %), se v posledních letech (od roku 2005) pro existenci trestu smrti vyslovují zhruba tři pětiny Čechů (tj. kolem 60 %).

Přestože s trestem smrti ve všech měřeních souhlasila nadpoloviční většina veřejnosti, počet jeho odpůrců v průběhu času vzrostl. Zatímco v roce 1992 bylo proti existenci trestu smrti 13 % dotázaných, v letošním měření dosahuje podíl této skupiny 32 % (tj. rozdíl činí 19 procentních bodů).

Určitý vývoj lze zaznamenat rovněž v tom, kolik lidí na otázku trestu smrti nemá jasný názor a volí odpověď „neví“. V roce 1992 byla takových lidí v populaci zhruba desetina (11 %), v roce 2002 naproti tomu asi pětina (21 %). Poté se podíl odpovědí „neví“ výrazně snížil a od roku 2008 se stabilizoval kolem výše asi 6 % dotázaných.

¹ Otázka: „Má či nemá podle Vás v České republice existovat trest smrti? Rozhodně má existovat, spíše má existovat, spíše nemá existovat, rozhodně nemá existovat.“

Graf 2: Stoupenci versus odpůrci trestu smrti (časové srovnání v %)

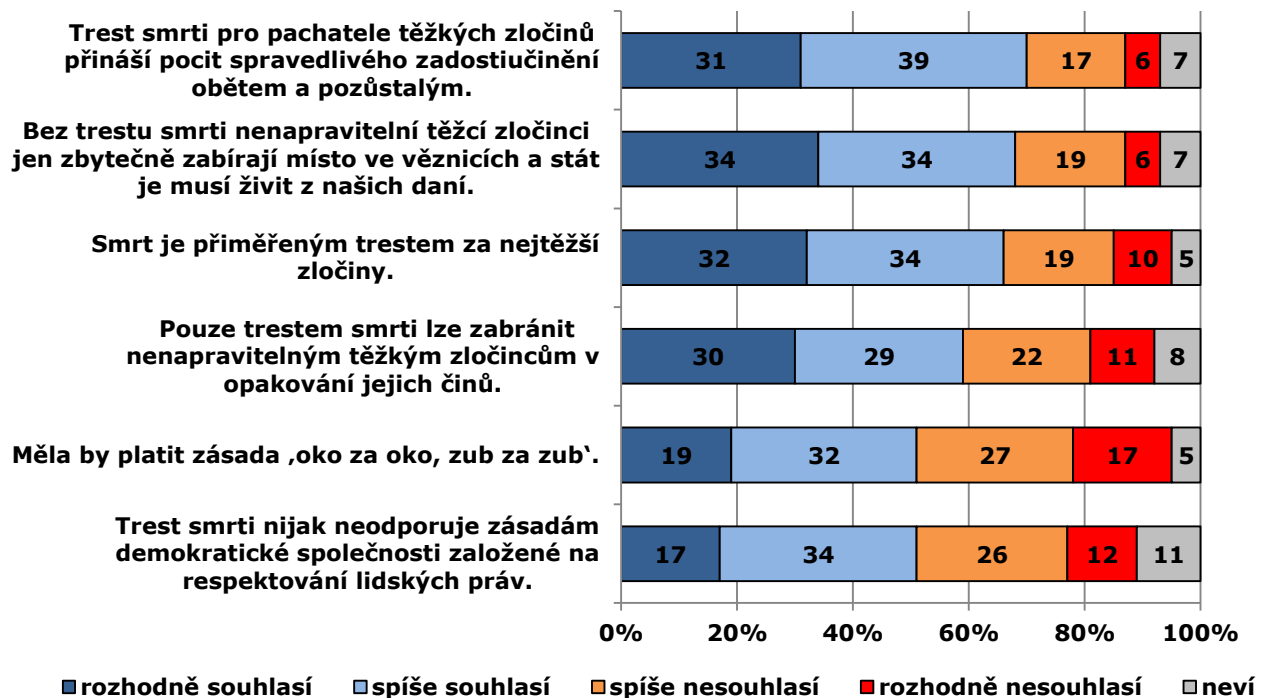
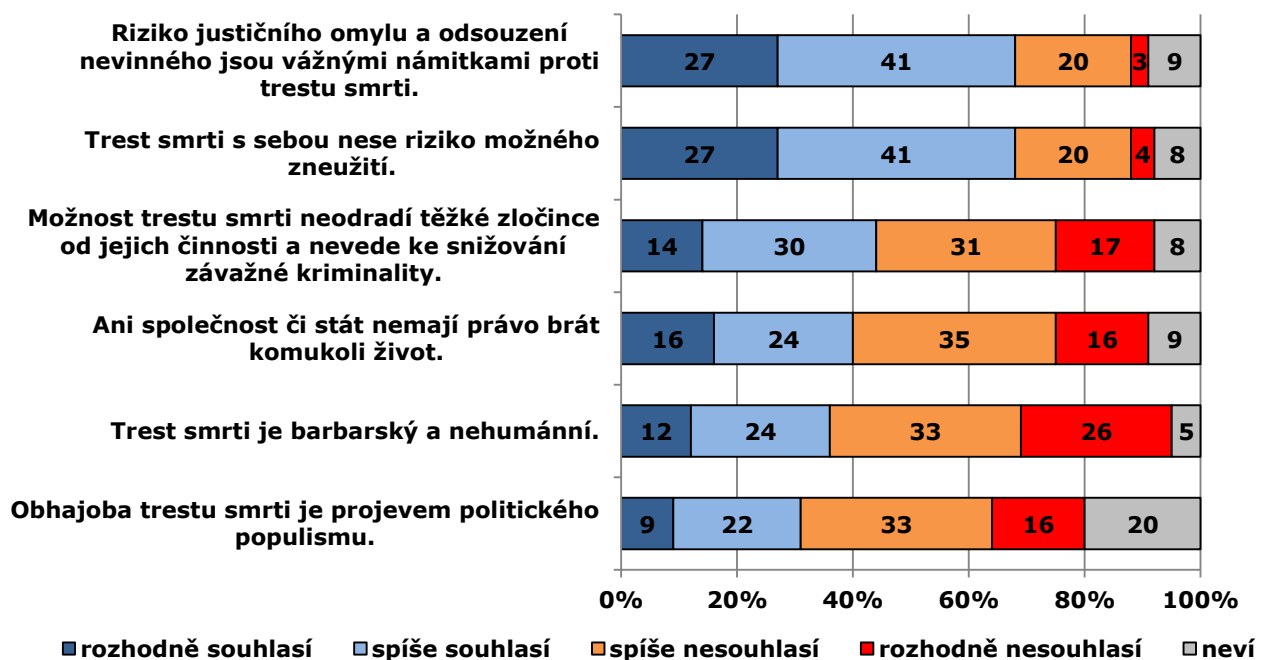
Pozn.: Hodnoty pro trest smrti jsou součtem odpovědí „rozhodně má existovat“ a „spíše má existovat“, hodnoty proti trestu smrti jsou součtem odpovědí „spíše nemá existovat“ a „rozhodně nemá existovat“.

Kromě obecného názoru na existenci trestu smrti byla do výzkumu zařazena také baterie otázek, která prostřednictvím dílčích výroků zjišťuje různé aspekty odůvodnění názoru na trest smrti.² Polovina z dvanácti použitých výroků se vyjadřuje pro existenci trestu smrti, druhá polovina proti jeho existenci.

Z grafu 3 vyplývá, že odsouzení k smrti relativně nejvíce lidí pokládá za spravedlivý způsob, jak poskytnout pocit spravedlivého zadostiučinění obětem a pozůstalým (70 % - součet „rozhodně souhlasí“ a „spíše souhlasí“) a také za prostředek, jak minimalizovat náklady na věznění těžkých zločinců (68 %). Jako relativně nejslabší naopak ze srovnání důvodů pro zavedení trestu smrti vychází argumenty, že trest smrti nijak neodporuje zásadám demokratické společnosti a lidským právům (51 %) a že by měla platit zásada „oko za oko, zub za zub“ (51 %).

Nejsilnějšími důvody proti existenci trestu smrti, jak je prezentuje graf 4, jsou naproti tomu riziko justičního omylu a odsouzení nevinného (68 % - součet „rozhodně souhlasí“ a „spíše souhlasí“) a obecně riziko zneužití (68 %). Ostatní důvody proti existenci trestu smrti jsou lidmi pokládány za zřetelně méně pádné. Zejména to platí o názoru, že obhajoba trestu je projevem politického populismu (31 % souhlasných odpovědí, avšak 20 % odpovědí „neví“) a o názoru, že trest smrti je barbarský a nehumánní (36 % souhlasných odpovědí, 59 % nesouhlasných odpovědí).

² Otázka: „Řekněte, prosím, zda souhlasíte nebo nesouhlasíte s následujícími výroky...“ (Seznam výroků je uveden v grafech 3 a 4).

Graf 3: Souhlas s výroky pro existenci trestu smrti (v %)**Graf 4: Souhlas s výroky proti existenci trestu smrti (v %)**

Pozn.: Položky v obou případech řazeny sestupně podle součtu odpovědí „rozhodně souhlasí“ a „spíše souhlasí“.

Tabulka 1 sleduje souhlas a nesouhlas s výroky z hlediska vývoje v čase. V tuto chvíli ovšem jen za poslední dva roky, kdy byla daná baterie zařazena do šetření. Případné vývojové trendy proto zatím nelze komentovat.

Tabulka 1: Souhlas a nesouhlas s výroky o trestu smrti (časové srovnání v %)

	V/2012		V/2013	
	ano	ne	ano	ne
Souhlas s výroky pro existenci trestu smrti				
Trest smrti pro pachatele těžkých zločinů přináší pocit spravedlivého zadostiučinění obětem a pozůstalým.	74	18	70	23
Bez trestu smrti nenapravitelní těžcí zločinci jen zbytečně zabírají místo ve věznicích a stát je musí živit z našich daní.	71	22	68	25
Smrt je přiměřeným trestem za nejtěžší zločiny.	70	26	66	29
Pouze trestem smrti lze zabránit nenapravitelným těžkým zločincům v opakování jejich činů.	63	33	59	33
Měla by platit zásada „oko za oko, zub za zub“.	52	43	51	44
Trest smrti nijak neodporuje zásadám demokratické společnosti založené na respektování lidských práv.	52	36	51	38
Souhlas s výroky proti existenci trestu smrti				
Riziko justičního omylu a odsouzení nevinného jsou vážnými námitkami proti trestu smrti.	71	22	68	23
Trest smrti s sebou nese riziko možného zneužití.	69	25	68	24
Možnost trestu smrti neodradí těžké zločince od jejich činnosti a nevede ke snižování závažné kriminality.	37	56	44	48
Ani společnost či stát nemají právo brát komukoli život.	41	50	40	51
Trest smrti je barbarský a nehumánní.	50	43	36	59
Obhajoba trestu smrti je projevem politického populismu.	31	46	31	49

Pozn.: Ano je součtem „rozhodně souhlasí“ a „spíše souhlasí“, ne je součtem „spíše nesouhlasí“ a „rozhodně nesouhlasí“. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“.